

ویژگی های اقتصادی - اجتماعی خانوارهای که به دهک های پایین یا بالا انتقال یافته اند

سید حسین پیمان

ایمان محمودی کوهستانی

چکیده

الف - تحقیق پیش رو در صدد بررسی آماری و کارشناسی ویژگی های خانوارهای پایین و بالا درآمدی با رویکرد ادبیات آماراقتصادی است و در صدد اثبات این جمله است که آیا خانوارهای کم درآمد تر شده اند؟ یا در سطح درآمدی بیشتر نیز قرار گرفته اند؟ و آیا می توان با ادبیات کارشناسی نیز این جمله محاوره ای را بیان کرد که کم درآمد ها فقط کم درآمد تر شده و هیچکدام در شرایط مناسب تری قرار نگرفته اند؟ و ویژگی های اقتصادی - اجتماعی این خانوارها، با خانوارهای غیر کم درآمد چیست؟ به عبارت دیگر با ادبیات آمار اقتصادی باید بیان شود، آیا خانوارهایی که در دهک های درآمدی و هزینه ای در سالی خاص قرار دارند در سال های بعد از آن نیز در همان دهک قرار گرفته اند یا به دهک های پایین تر انتقال یافته اند؟

با استفاده از طرح آماری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران و با توجه به نمونه گیری با الگوی چرخشی و دنبال کردن خانوارهایی که طی سال های ۱۳۹۷ الی ۱۳۹۹ به طور متوالی در جامعه آماری این طرح به طور ثابت وجود داشته اند، این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته و در سطح نمونه ها قابل ارایه است [۱].

ب - در این تحقیق با محاسبات بر داده های خام این طرح آماری، انتقال خانوارهای نمونه مشترک در دهک های هزینه ای و درآمدی طی سال های مورد نظر به تفکیک شهری و روستایی مورد بررسی قرار گرفته است. در واقع با دنبال کردن دهک های درآمدی و هزینه ای خانوارهای مشترک طی سال های ۱۳۹۷ الی ۱۳۹۹، فرضیه بیهود یا بدتر شدن جایگاه دهک درآمدی خانوارها تحت بررسی قرار گرفته است. پس از بررسی های انجام شده، به لحاظ آمار اقتصادی و متغیرهای درآمد و هزینه، براساس این تحقیق نمی توان نشان داد که کم درآمدها، فقط کم درآمد تر شده اند، به طوری که ۳۴ درصد از خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۷، در دهک اول (کمترین درآمد) بوده اند، در سال ۱۳۹۹ به دهک های بالاتر (سطح درآمدی بالاتر) انتقال یافته اند. همچنین ۳۸ درصد از خانوارهایی شهری که در سال ۱۳۹۷، بیشترین درآمد را داشته اند (دهک دهم)، در سال ۱۳۹۹ به دهک های پایین تر (سطح درآمدی پایین تر) انتقال یافته اند.

ج - خانوارهایی که در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷ به دهک های پایین تر انتقال یافتند، دارای سرپرستان شاغل کمتر، تعداد اعضای با درآمد کمتر، تعداد کارکن کمتر، سرپرستانی با سواد کمتر و تحصیلاتی پایین تر و درصد سرپرستان با درآمد بدون کار (بازنشسته و...) و خانه دار و با سن بالاتر بوده اند. همچنین دارای سرپرستان زن و بی همسر بر اثر فوت و طلاق بیشتر، تعداد اعضای محصل بیشتر و نحوه تصرف مسکن اجاره ای بیشتر نسبت به خانوارهایی که به دهک های بالاتر از سال ۱۳۹۷ انتقال یافتند، بوده اند. همچنین مشاغل سرپرستان آنها با درصد بیشتری مربوط به کارگران ساده ساختمانی و حمل و نقل مسافر بوده است.

به عبارت دیگر خانوارهایی که به دهک های پایین تر انتقال یافتند که شاغلین، تعداد اعضا کارکن و درآمدشان کمتر بوده است و از زنان سرپرست، سرپرستان بازنشسته و با سنین بالاتر، سرپرستان با سطح تحصیلی پایین تر و بیشتر از مسکن اجاری، برخوردار بودند. بنابراین خانوارهایی با این ویژگی ها، بیشتر در معرض انتقال به دهک های پایین تر از گذشته قرار داشته اند.

واژگان کلیدی: هزینه و درآمد خانوار، دهک های درآمدی، انتقال به دهک های درآمدی و هزینه ای بالاتر یا پایین تر، ویژگی های خانوارهای انتقال یافته

مقدمه

از شرایط مورد لزوم توسعه، تناسب رفتار و خلق و خوی جمعی، متناسب با نیازهای توسعه یافتگی است. آمار، کنش و واکنش محاوره‌ای در جامعه و شایعه‌سازی را مانع می‌شود و فرهنگ مستند گویی در جامعه را ایجاد می‌کند [۳]. از نقش‌های دیگر شاخص‌های آماری، ایجاد فهم مشترک از موضوعات در جامعه است. به عنوان مثال هر چقدر بگویم رونق اقتصادی، استنباط‌های متعددی ممکن است ایجاد شود، اما هنگامی که می‌گویم ارزش افزوده، رشد اقتصادی و درآمد سرانه چنین عددی است، یک فهم مشترک از رونق اقتصادی ایجاد می‌شود، لذا آمار، از تشتت و پراکندگی مفاهیم و هزینه‌های مترتب بر آن می‌کاهد و به نوعی اجماع بر موضوعات اجتماعی-اقتصادی را سبب می‌شود که اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی را تقویت می‌کند.

شاید جمله «کم درآمد ها، کم درآمد تر شده اند» جمله محاوره‌ای باشد که هر روز تکرار می‌شود اما اثبات کارشناسی و تحقیقی چندان نیافته است. هنگامی که به چنین محاوره‌ای دقیق می‌شویم، به طور غالب یک مقایسه تلویحی نیز در آن نهفته است. در واقع مقایسه افراد کم درآمد با درآمد های بالا را در ذهن متبادر نماید که در ادبیات اقتصادی با مفاهیم توزیع درآمد و واژه نابرابری درآمد، روبرو خواهیم شد. درحقیقت اثبات موضوع کم درآمد ها، کم درآمد تر شده اند، مستلزم مقایسه با شرایط پیشین هر خانوار کم درآمد است، نه مقایسه با درآمدهای بالا که به طور نسبی همواره خانوار، یا فرد نسبت به دیگران ممکن است احساس کم درآمدی مستمر داشته باشد، اما نسبت به شرایط پیشین خود اینگونه نباشد. بدیهی است تغییرات و ویژگی‌ها و شرایط درآمدی خانوار در سال‌های متوالی در این خصوص، باید مد نظر قرار گیرد تا مشخص شود همان خانوار در شرایط بالاتر یا پایین تر درآمدی نسبت به سال‌های قبل خود قرار گرفته یا در همان جایگاه قبلی ثابت مانده است.

همچنین این تحقیق درصدد بررسی ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی و جایگاه خانوارهایی است که درمقایسه با وضعیت پیشین خود طی سه سال متوالی، کم درآمدتر، یا در درآمد بالاتر یا در همان جایگاه درآمدی، متوقف شده‌اند.

هدف و ضرورت

همان‌گونه که برای کاهش افراد کم درآمد جامعه، متغیرهای متعدد و سیاست‌های پویا و همه جانبه، مهم تلقی می‌شود، تبیین وضعیت و شرایطی که افراد و خانوارها را در موقعیت درآمد پایین قرار می‌دهد، بسیار مهم محسوب خواهد شد. یکی از مهم‌ترین دلیل سنجش درآمد های پایین، ضرورت شناخت ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی خانوارهای کم درآمد، برای جهت‌گیری سیاست‌ها به سمت راهبردهای کاهش این پدیده اقتصادی است.

درادبیات اقتصادی، محاسبه دهک‌ها، مشخص کننده جایگاه درآمدی یا هزینه ایی خانوارها تلقی شده و با انتقال خانوارها از نظر درآمدی یا هزینه‌ای به دهک‌های بالاتر یا پایین تر، بهبود یا نامناسب شدن شرایط معیشتی و اقتصادی خانوار می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد.

دهک‌های درآمدی و هزینه‌ای خانوارها، محاسبه شاخص‌های نابرابری و شکاف‌های رفاه و معیشتی را فراهم می‌آورد و پیگیری درآمد و هزینه‌های یک خانوار در سال‌های متوالی، رویکرد آماری است که سیاست‌های اقتصادی فقر زدایی و توزیع امکانات و تخصیص مؤثر منابع را پشتیبانی

می‌نماید. البته بررسی دارایی‌ها، پس انداز و سرمایه گذاری‌های خانوار نیز از متغیرهایی است که جایگاه اقتصادی خانوارها را می‌تواند دقیق‌تر نشان دهد. اما طرح و پیمایش آماری که چنین متغیرهایی را بررسی نماید و دهک‌های اقتصادی خانوار براساس آن شکل یابد، امکان‌پذیر نشده است.

همچنین تحقیق در ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی این خانوارها، می‌تواند دلایل و چرایی خانوارها با درآمد پایین و پشتوانه سیاست‌گذاری اقتصادی کشور در این خصوص، محسوب شود. بدیهی است برای چنین هدفی، دنبال کردن اطلاعات اقتصادی هر خانوار، درسال‌های متوالی الزام می‌یابد.

تعاریف و مفاهیم

دهک درآمدی یا هزینه‌ای

بعد از تجمیع انواع درآمدها یا هزینه‌های خانوارها، مجموع درآمد یا هزینه‌های خانوارها به صورت صعودی (از کم‌ترین به بیشترین) مرتب شده و به ده قسمت (ده درصد خانوارها) تقسیم‌بندی می‌شود، که دهک اول، ده درصد خانوارهای با کمترین درآمد یا هزینه، و دهک دهم، ده درصد خانوارهای با بیشترین درآمد یا هزینه است.

وزن هر خانوار

وزن هر خانوار در نمونه آماری مشخص می‌کند هر خانوار نماینده چه تعدادی از خانوارهای کشور است.

روش

طرح آماری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران با قدمتی پنجاه ساله، از طرح‌های آماری بسیار مهم کشور محسوب می‌شود که تا حدودی امکان چنین بررسی را فراهم می‌آورد. با توجه به اینکه در اجرای طرح آماری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران، از نمونه‌گیری به صورت الگوی چرخشی^۱ استفاده می‌شود، برای بخشی از خانوارهای نمونه به صورت تکراری در طول سه سال، متغیرهای هزینه و درآمد، پرسش شده و داده‌های هزینه‌ای و درآمدی آنها موجود می‌باشد.

آخرین سال اجرا شده و نتایج این پیمایش آماری در سال ۱۳۹۹ بوده است که می‌توان هزینه و درآمد و دهک‌های درآمدی خانوارهایی که در طول سه سال منتهی به سال ۱۳۹۹، در نمونه‌های آماری این پیمایش ثابت بوده‌اند را مورد بررسی قرار داد.

در سال ۱۳۹۷، تعداد ۲۰۳۵۱ خانوار شهری و ۱۸۶۱۱ خانوار روستایی کشور به‌عنوان نمونه آماری برای جمع‌آوری اطلاعات از متغیرهای هزینه‌ای و درآمدی مورد پرسش قرار گرفتند، که تعداد ۲۷۴۱ از این خانوارها در مناطق شهری طی سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ و تعداد ۳۲۴۰ خانوار روستایی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، در نمونه‌ها برای جمع‌آوری اطلاعات این پیمایش طبق محاسبات این تحقیق، ثابت و تکرار شدند. لذا تعداد ۲۷۴۱ خانوار شهری و ۳۲۴۰ خانوار روستایی حاضر در نمونه‌های آمارگیری سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹، در طرح آماری هزینه و درآمد خانوار مورد بررسی این تحقیق بوده است.

---

¹ Rotation Sampling

همچنین در این تحقیق ویژگی‌هایی از خانوارهای شهری که به دهک‌های بالاتر یا پایین‌تر درآمد، در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷ انتقال یافته‌اند، مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است.

در این تحقیق از داده‌های خام آخرین اجرای طرح آماری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران استفاده شده است و نتایج آن در سطح نمونه، قابل طرح است.

- نخست، جداول ماتریسی و متقاطع‌ی که سطرهای آن دهک‌های درآمد و همچنین هزینه خانوارها در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ برحسب سال ۱۳۹۷، (ستون اول دهک‌های درآمد و هزینه خانوارها ۱۳۹۷)، محاسبه و برآورد شده است (جدول ۱۳ تا ۲۰). تا مشخص شود چه درصدی از خانوارهای سال ۱۳۹۷، به دهک‌های بالا یا پایین‌تر در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، انتقال یافته‌اند و سپس جداول ماتریسی دهک‌های متوسط هزینه و درآمد خانوارهای شهری ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ برای مشخص شدن رشد درآمد و هزینه و چگونگی قرار گرفتن خانوارها در همان دهک سال ۱۳۹۷، محاسبه شده است که نتیجه آن در جدول ۵، قابل مشاهده است.
- دهک پنجم در این ماتریس، به‌عنوان یک دهک میانی مورد بررسی قرار گرفته است تا درصد خانوارهایی که به دهک‌های پایین و یا بالاتر از پنجم، در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، انتقال یافته‌اند مشخص شود. اما دهک‌های ششم و چهارم، هم مرز و در همسایگی دهک پنجم واقع است و امکان دارد بعضی از ارقام درآمدی و هزینه‌ای در مرز این دهک‌ها تفاوت چندانی نداشته باشد. برای یک بازه درآمدی بهتر و تبیین دقیق‌تر، یک‌بار نیز تجمیع دهک‌های ششم، پنجم و چهارم در مقایسه با دهک‌های ششم به بالا و چهارم به پایین مورد بررسی قرار گرفته است.
- برای اطمینان از چگونگی تغییرات جایگاه خانوارها در دهک‌ها، هم دهک‌های درآمدی و هم دهک‌های هزینه‌ای در سطح شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، برآورد شده است.
- در مقایسه درآمد و هزینه‌ها، همه دهک‌ها، به قیمت جاری بوده و از نظر افزایش قیمت و کاهش قدرت خرید، یکسان تلقی شده و حتی تورم [۲]، در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹، برای دهک‌های با درآمد بیشتر، (هفتم، هشتم، نهم و دهم) بالاتر از دهک‌های با درآمد و هزینه کمتر (اول، دوم، سوم، و چهارم) بوده است (جدول ۱۴) و همچنین هردهک در شرایط یک میزان از تورم واقع شده‌اند.

در مرحله بعد

- پس از مشخص شدن خانوارهایی که به دهک‌های بالاتر یا پایین‌تر انتقال یافته‌اند، ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی این خانوارها در محدوده پرسش‌های طرح آماری هزینه و درآمد خانوار، محاسبه و مورد مقایسه قرار گرفته است.
- این مقایسه براساس تجمیع خانوارهایی شهری که در سال ۱۳۹۷، در دهک‌های درآمد ششم، پنجم و چهارم قرار داشته‌اند و در سال ۱۳۹۹، به دهک‌های پایین‌تر یا بالاتر انتقال یافته‌اند انجام شده است.

آیا کم درآمدها، کم درآمدتر شده اند؟

دهک‌های درآمدی خانوارهای شهری

دهک ششم:

- ۲۶ درصد از خانوارهای دهک ششم شهری سال ۱۳۹۷، در همان دهک، و ۴۲ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۳۲ درصد به دهک‌های بالاتر، در سال ۱۳۹۸، انتقال یا فتنند (جدول ۱۳).

خانوارهای که توانستند خود را در همان دهک ششم، در سال بعد، یعنی سال ۱۳۹۸، حفظ کنند به طور متوسط درآمدشان از رشد ۲۷ درصدی برخوردار شده است و ۴۲ درصد که نتوانستند درآمدشان را ۲۷ درصد رشد دهند به دهک‌های درآمدی پایین‌تر و ۳۲ درصد خانوارها که درآمدشان بیش از ۲۷ درصد رشد یافت به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند.

- ۱۵ درصد از خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷ در دهک ششم قرار داشتند، در سال ۱۳۹۹ نیز در همان دهک و ۵۱ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۳۴ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند (جدول ۱۴).

خانوارها برای اینکه بتوانند جایگاه خود را در همان دهک ششم سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۹، نیز حفظ نمایند به متوسط رشد درآمد ۷۴ درصدی احتیاج داشتند و خانوارهایی که درآمدشان بیش از ۷۴ درصد نسبت به دهک ششم سال ۱۳۹۷ رشد یافته بود به دهک‌های بالاتر و کمتر از این رشد درآمد، به دهک‌های پایین‌تر از سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۹، انتقال یافتند.

دهک پنجم:

- ۲۱ درصد از خانوارهایی که درآمدشان در سال ۱۳۹۷ در دهک پنجم قرار داشت، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک واقع شده و ۴۲ درصد در دهک پایین‌تر و ۳۷ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافته بودند. (جدول ۱۳)

خانوارهایی که به طور متوسط رشد درآمدشان در سال ۱۳۹۸، نسبت به ۱۳۹۷، ۲۹ درصد بوده است در همان دهک پنجم و خانوارهایی که درآمدشان کمتر از این رشد بوده در دهک‌های کمتر از پنجم و درآمدهایی که بیش از ۲۹ درصد بوده در دهک‌های بالاتر قرار گرفته‌اند.

- ۱۶ درصد از خانوارهای دهک پنجم درآمدی شهری سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۹ نیز در همان دهک قرار داشته و ۴۳ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۴۱ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافته‌اند. (جدول ۱۴)

خانوارهای دهک پنجم سال ۱۳۹۹، نسبت به دهک پنجم درآمدی سال ۱۳۹۷، به طور متوسط دارای رشد درآمدی ۷۴ درصدی بودند و خانوارهایی که درآمدشان دارای چنین رشدی نبود به دهک‌های پایین‌تر و خانوارها با رشد بالاتر از ۷۴ درصد، به دهک‌های درآمدی بالاتر از دهک پنجم سال ۱۳۹۷، انتقال یافته‌اند.

دهک چهارم:

- ۲۶ درصد از خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۷ در دهک چهارم درآمدی بودند، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک و ۳۵ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۳۹ درصد در دهک‌های بالاتر قرار داشته‌اند. (جدول ۱۳)

خانوارهایی که به طور متوسط رشد درآمدی ۲۷ درصدی نسبت به متوسط درآمد دهک چهارم سال ۱۳۹۷ داشته‌اند، در سال ۱۳۹۸ نیز توانستند در همان دهک و بیش از رشد ۲۷ درصد، به دهک‌های بالاتر و کمتر از چنین رشد درآمدی، به دهک‌های پایین‌تر انتقال یابند.

- ۲۴ درصد از خانوارهای دهک چهارم درآمدی سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۹ نیز در همان دهک قرار داشته و ۳۴ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۴۲ درصد در دهک‌های بالاتر واقع شده بودند. (جدول ۱۴)

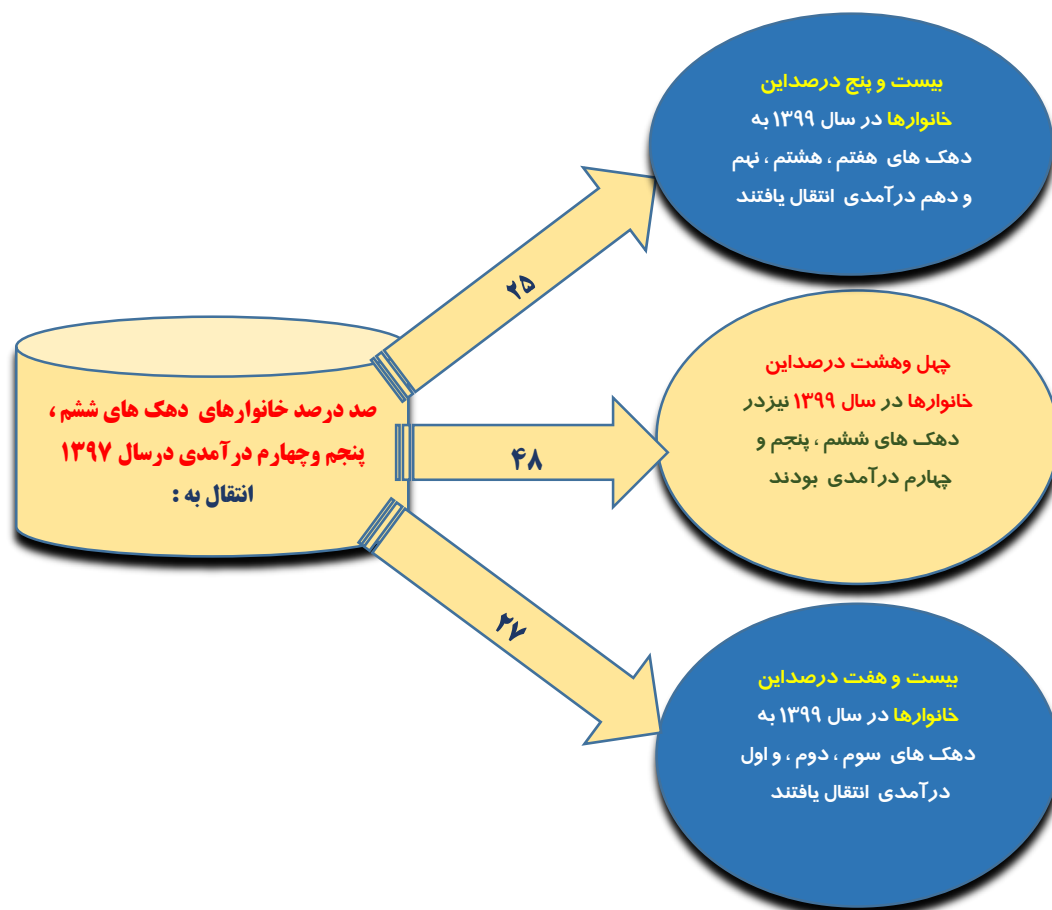
خانوارهای دهک چهارم درآمدی ۱۳۹۷، که در سال ۱۳۹۹ نیز دهک چهارم را حفظ نمودند، به طور متوسط درآمدشان ۷۴ درصد رشد و بیش از این رشد به دهک‌های بالاتر و کمتر از آن به دهک‌های پایین‌تر از سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۹، انتقال یافتند.

تجمیع دهک‌های ششم، پنجم و چهارم:

- ۵۶ درصد از خانوارهایی که در دهک‌های ششم، پنجم و چهارم درآمدی شهری سال ۱۳۹۷ قرار داشتند، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک‌ها قرار داشته و ۲۲ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۲۲ درصد دیگر در دهک‌های بالاتر از این دهک‌ها واقع شده‌اند. (جدول ۱۳)

- در نمودار ۱، قابل مشاهده است که ۴۸ درصد از خانوارهای دهک‌های درآمدی ششم، پنجم و چهارم سال ۱۳۹۷، در همان دهک‌ها در سال ۱۳۹۹ و ۲۷ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۲۵ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند.

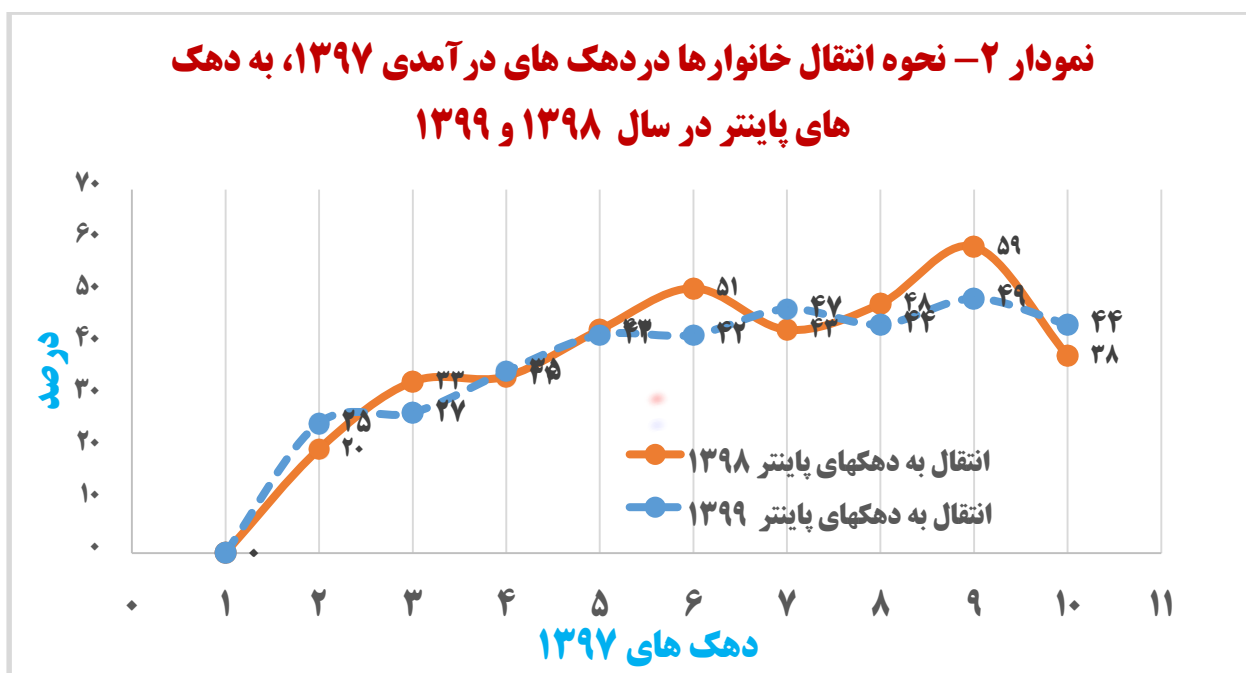
نمودار ۱- میزان انتقال خانوارها از دهک‌های درآمدی میانی (چهارم، پنجم و ششم) سال ۱۳۹۷، به دهک‌های سال ۱۳۹۹، (درصد)

جدول ۱- خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، به دهک های پایینتر، یا بالاتر از دهک های درآمدی سال ۱۳۹۷، انتقال یافتند (درصد)

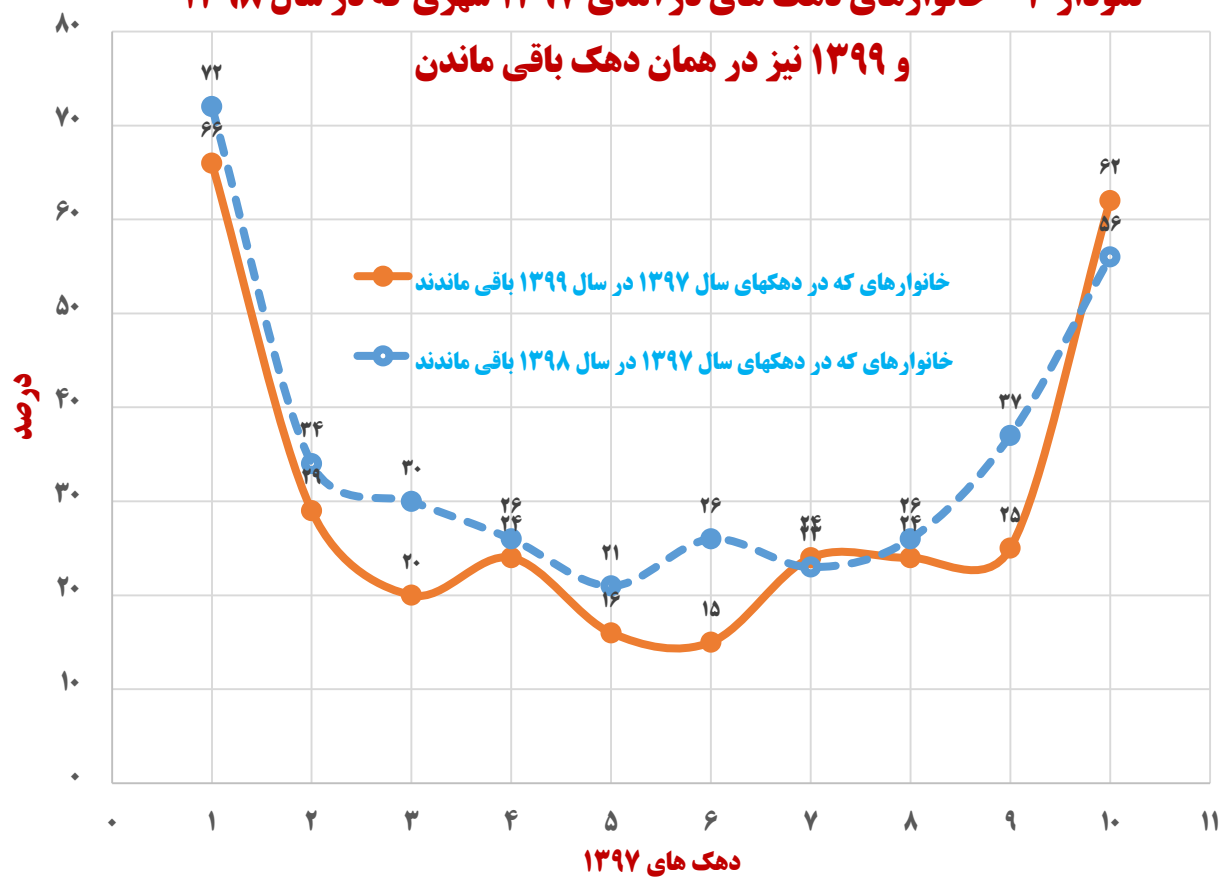
دهک ها در سال ۱۳۹۷	دهک پایین تر		همان دهک		دهک بالاتر	
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۶	۴۲	۵۱	۲۶	۱۵	۳۲	۳۴
۵	۴۲	۴۳	۲۱	۱۶	۳۷	۴۱
۴	۳۵	۳۴	۲۶	۲۴	۳۹	۴۲
۶ و ۵ و ۴	۲۲	۲۷	۵۶	۴۸	۲۲	۲۵

نمودار ۲- نحوه انتقال خانوارها در دهک های درآمدی ۱۳۹۷، به دهک های پایتتر در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

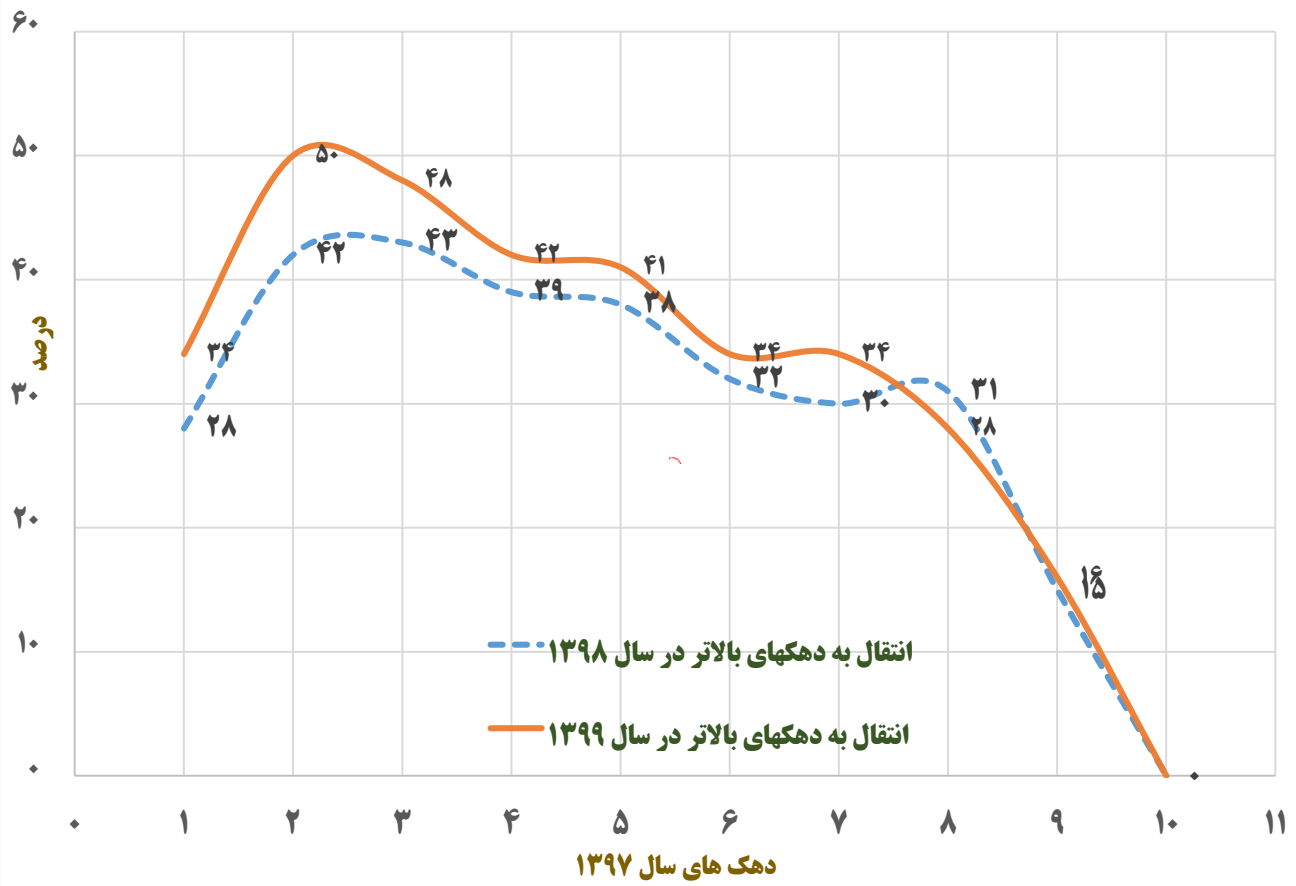
نمودار ۳- خانوارهای دهک های درآمدی ۱۳۹۷ شهری که در سال ۱۳۹۸

و ۱۳۹۹ نیز در همان دهک باقی ماندند

نمودار ۴- نحوه انتقال خانوارها در دهک درآمدی سال ۱۳۹۷، شهری که در سال ۱۳۹۸، و ۱۳۹۹ به دهک های بالاتر انتقال یافتند

دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری

دهک ششم:

- ۱۳ درصد از خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۷، در دهک ششم هزینه‌ای قرار داشتند در سال ۱۳۹۸ در همان دهک و ۶۷ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۲۰ درصد به دهک‌های بالاتر از خود انتقال یافتند. (جدول ۱۵)
  - خانوارهایی که توانستند هزینه‌های خود را ۲۴ درصد رشد دهند، جایگاه خود را در همان دهک ششم، در سال ۱۳۹۸ نیز حفظ کردند. خانوارهایی که بیش از ۲۴ درصد هزینه شان رشد کرده، به دهک‌های بالاتر و کمتر از آن، به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند.
  - ۱۳ درصد از خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۷، در دهک ششم هزینه‌ای قرار داشتند در سال ۱۳۹۹، نیز در همان دهک، و ۴۸ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۳۹ درصد در دهک‌های بالاتر واقع شدند. (جدول ۱۶)
- برای اینکه خانوارها در سال ۱۳۹۹ نیز مانند سال ۱۳۹۷، بتوانند دهک ششم هزینه‌ای خود را حفظ نمایند، هزینه‌های آنها به طور متوسط مستلزم رشد ۶۱ درصدی می‌بود و کمتر از چنین رشدی به دهک‌های پایین‌تر و بیشتر از آن، به دهک‌های هزینه‌ای بالاتر انتقال یافته‌اند.

دهک پنجم:

- ۱۷ درصد از خانوارهایی که در دهک پنجم هزینه‌ای سال ۱۳۹۷ قرار داشته‌اند، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک و ۳۳ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۵۰ درصد در دهک‌های هزینه‌ای بالاتر قرار گرفتند. (جدول ۱۶)
  - خانوارهایی که هزینه‌هایشان نسبت به دهک پنجم سال ۱۳۹۷، ۲۵ درصد رشد یافت در سال ۱۳۹۸ نیز جایگاه دهک پنجم هزینه‌ای خود را حفظ نمودند و رشد بیش از ۲۵ درصد سبب انتقال آنها به دهک‌های بالاتر از پنجم و کمتر از این رشد، به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند.
  - ۱۹ درصد از خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷ در دهک پنجم هزینه‌ای قرار داشتند، در سال ۱۳۹۹ نیز در همان دهک قرار داشته و ۴۴ درصد به دهک‌های پایین‌تر هزینه‌ای و ۳۷ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافته بودند. (جدول ۱۶)
- خانوارهایی که هزینه‌های آنها نسبت به دهک پنجم سال ۱۳۹۷، ۶۴ درصد رشد داشته، دهک پنجم آنها در سال ۱۳۹۹، نیز حفظ شده و بیش از چنین رشدی، به دهک‌های بالاتر و کمتر از این رشد، به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند.

دهک چهارم:

- ۲۳ درصد از خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷ در دهک چهارم هزینه‌های شهری بودند در سال ۱۳۹۸، نیز در همان دهک و ۳۶ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۴۱ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۵)
- با رشد ۲۵ درصدی متوسط هزینه‌های خانوار نسبت به دهک چهارم سال ۱۳۹۷، جایگاه دهک چهارم هزینه‌ای در سال ۱۳۹۸ خانوارها، حفظ شده و بیش از این رشد، به دهک‌های بالاتر و کمتر از آن، به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافته‌اند.

- ۱۵ درصد از خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷، دهک چهارم هزینه قرار داشتند در سال ۱۳۹۹ نیز در همان دهک و ۳۳ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۵۱ درصد در دهک‌های بالاتر قرار گرفتند. (جدول ۱۶)

برای اینکه خانوارها بتوانند دهک چهارم هزینه‌ای خود را در سال ۱۳۹۹ حفظ نمایند، متوسط هزینه‌های آنها لازم به رشد ۶۴ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ بوده است.

تجمع دهک‌های ششم، پنجم و چهارم:

- ۵۰ درصد از خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۷، در دهک‌های ششم، پنجم و چهارم هزینه‌ای، قرار داشتند در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک‌ها و ۳۰ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۲۰ درصد در دهک‌های بالاتر قرار داشتند. (جدول ۱۵)

- ۴۶ درصد از خانوارهای دهک‌های ششم، پنجم و چهارم هزینه‌ای سال ۱۳۹۷، در همان دهک‌ها و در سال ۱۳۹۹، ۲۶ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۲۸ درصد در دهک‌های بالاتر قرار گرفتند. (جدول ۱۶)

جدول ۲- خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، به دهک‌های پایین‌تر، یا بالاتر از دهک‌های هزینه‌ای سال ۱۳۹۷، انتقال یافتند (درصد)

دهک هادر	دهک پایین‌تر		همان دهک		دهک بالاتر	
	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹
۶	۶۷	۴۸	۱۳	۱۳	۲۰	۳۹
۵	۵۰	۴۴	۱۷	۱۹	۳۳	۳۷
۴	۳۶	۳۳	۲۳	۱۵	۴۱	۵۱
۴ و ۵ و ۶	۳۰	۲۶	۵۰	۴۶	۲۰	۲۸

دهک‌های درآمدی خانوارهای روستایی

دهک ششم:

- ۲۳ درصد از خانوارهای روستایی در دهک ششم درآمدی ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۸ نیز در دهک ششم قرار داشته و ۴۳ درصد به دهک‌های درآمدی پایین‌تر و ۳۵ درصد به دهک‌های درآمدی بالاتر در سال ۱۳۹۸ انتقال یافته‌اند. (جدول ۱۷)
- ۱۷ درصد از خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷، در دهک درآمد ششم قرار داشتند در سال ۱۳۹۹، در همان دهک ششم و ۵۰ درصد به دهک‌های درآمدی پایین‌تر و ۳۴ درصد به دهک‌های درآمدی بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۸)

دهک پنجم:

- ۲۰ درصد از خانوارهایی روستایی که در سال ۱۳۹۷، در دهک پنجم بودند، در سال ۱۳۹۸ نیز در دهک پنجم قرار داشته‌اند، و ۳۴ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۴۶ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافته‌اند. (جدول ۱۷)
- ۱۶ درصد از خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷، در دهک پنجم درآمدی قرار داشتند در سال ۱۳۹۹، نیز در همان جایگاه قرار داشته و ۴۰ درصد از این خانوارها به دهک‌های درآمدی پایین‌تر و ۴۴ درصد به دهک‌های درآمدی بالاتر انتقال یافته بودند. (جدول ۱۸)

دهک چهارم:

- ۲۵ درصد از خانوارهای دهک چهارم درآمدی سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۸، نیز در دهک چهارم قرار داشته و ۳۲ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۴۳ درصد به دهک‌های بالاتر از دهک چهارم انتقال یافتند. (جدول ۱۷)
- ۱۸ درصد از خانوارهای دهک چهارم در سال ۱۳۹۷، در همان دهک در سال ۱۳۹۹ قرار داشتند و ۳۳ درصد به دهک درآمدی پایین‌تر و ۴۸ درصد به دهک درآمد بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۸)

تجمیع دهک‌های ششم، پنجم و چهارم

- ۵۳ درصد از خانوارهای دهک‌های ششم، پنجم و چهارم در همان دهک‌ها، در سال ۱۳۹۸، بوده و ۲۲ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۲۵ درصد به دهک‌های درآمدی بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۷)
- ۴۹ درصد از خانوارهایی که در دهک‌های درآمدی ششم، پنجم، و چهارم در سال ۱۳۹۷ قرار داشتند، در سال ۱۳۹۹ نیز در این دهک‌ها بوده و ۲۴ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۲۷ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۸)

جدول ۳- خانوارهای روستایی که در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، به دهک های پایینتر، یا بالاتر از دهک های درآمدی سال ۱۳۹۷، انتقال یافتند (درصد)

دهک	دهک پایین تر		همان دهک		دهک بالاتر	
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹
هادر سال ۱۳۹۷						
۶	۴۳	۵۰	۲۳	۱۷	۳۵	۳۴
۵	۳۴	۴۰	۲۰	۱۶	۴۶	۴۴
۴	۳۲	۳۳	۲۶	۱۸	۴۳	۴۸
۶ و ۵ و ۴	۲۲	۲۴	۵۳	۴۹	۲۵	۲۷

خانوارهای روستایی : دهک های هزینه ای

دهک ششم:

- ۱۹ درصد از خانوارهای روستایی که در دهک ششم هزینه سال ۱۳۹۷، بودند، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک قرار داشتند و ۳۸ درصد به دهک های هزینه پایین تر و ۴۳ درصد به دهک های هزینه ای بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۹)
- ۱۳ درصد از دهک هایی که در دهک ششم هزینه ای سال ۱۳۹۷، قرار داشتند در سال ۱۳۹۹ نیز در همان جایگاه و ۴۰ درصد در دهک های هزینه ای پایین تر و ۴۷ درصد به دهک های هزینه ای بالاتر انتقال یافته بودند. (جدول ۲۰)

دهک پنجم:

- ۱۶ درصد از خانوارهای که در سال ۱۳۹۷ در دهک پنجم هزینه ای قرار داشتند، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک واقع شده و ۳۶ درصد به دهک های پایین تر و ۴۸ درصد به دهک های بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۹)
- ۱۳ درصد از خانوارهای روستایی که در دهک پنجم هزینه سال ۱۳۹۷، بودند، در سال ۱۳۹۹ نیز در همان دهک قرار داشتند و ۴۳ درصد به دهک های پایین تر و ۴۴ درصد به دهک های هزینه ای بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۲۰)

دهک چهارم:

- ۲۰ درصد از خانوارهای روستایی دهک چهارم هزینه سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک و ۲۸ درصد به دهک‌های پایین‌تر و ۵۲ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۹)
- ۱۹ درصد از خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷، در دهک چهارم هزینه‌ای قرار داشتند، در سال ۱۳۹۹ نیز در همان دهک و ۲۷ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۵۴ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافته بودند. (جدول ۲۰)

تجمع دهک ششم، پنجم و چهارم:

- ۴۶ درصد از خانوارها که در سال ۱۳۹۷، در دهک‌های ششم، پنجم، و چهارم بودند، در سال ۱۳۹۸ نیز در همان دهک‌ها قرار داشتند و ۲۱ درصد در دهک‌های پایین‌تر و ۳۳ درصد به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند. (جدول ۱۹)
- ۴۲ درصد از خانوارهایی که در این دهک‌های هزینه‌ای سال ۱۳۹۷ بودند، در سال ۱۳۹۹ نیز در این دهک‌ها قرار داشتند و ۲۳ درصد در دهک‌های هزینه‌ای پایین‌تر و ۳۵ درصد در دهک‌های بالاتر قرار داشتند. (جدول ۲۰)

جدول ۴- خانوارهای روستایی که در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، به دهک‌های پایین‌تر، یا بالاتر از دهک‌های هزینه‌ای سال ۱۳۹۷، انتقال یافتند (درصد)

دهک هادر سال ۱۳۹۷	دهک پایین‌تر		همان دهک		دهک بالاتر	
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۶	۳۸	۴۰	۱۹	۱۳	۴۳	۴۷
۵	۳۶	۴۳	۱۶	۱۳	۴۸	۴۴
۴	۲۸	۲۷	۲۰	۱۹	۵۲	۵۴
۵ و ۶	۲۰	۲۳	۴۶	۴۲	۳۳	۳۵

جدول ۵- میزان رشد لازم برای باقی ماندن در همان دهک ۱۳۹۷، (درصد)

دهک ها درسال ۱۳۹۷	رشد درآمدی		رشد هزینه ایی	
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۶	۲۷	۷۵	۲۴	۶۱
۵	۲۹	۷۴	۲۶	۶۴
۴	۲۷	۷۴	۲۵	۶۳
۴ و ۵ و ۶	۲۸	۷۴	۲۵	۶۳

نتیجه یکم

براساس بررسی‌های این تحقیق در دهک‌های درآمدی و هزینه‌ای خانوارهای شهری و روستایی، خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷ در دهک‌های میانی (ششم، پنجم و چهارم) قرار داشتند، هم به دهک‌های درآمدی و هزینه‌ای پایین‌تر و هم بالاتر و هم در همان دهک‌های سال ۱۳۹۷، در سال‌های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، قرار گرفتند و به عبارت محاوره‌ای، تعدادی از این خانوارها در سطح درآمدی نامناسب‌تر (کم درآمدتر)، تعدادی در سطح درآمدی مناسب‌تر (درآمد بیشتر) و تعدادی نیز در همان موقعیت قبلی (سال ۱۳۹۷) قرار داشته‌اند، و حتی ۳۴ درصد از خانوارهای دهک درآمدی یکم (کمترین درآمدها) به دهک درآمدی بالاتر، و ۳۸ درصد از خانوارهای دهک دهم درآمدی (بیشترین درآمد) سال ۱۳۹۷، در سال ۱۳۹۹ به دهک‌های پایین‌تر از دهک دهم، انتقال یافتند. لذا نمی‌توان اثبات کرد که همه کم درآمدها، سطح و موقعیت اقتصادیشان نسبت به قبل، از منظر دهک‌های درآمدی یا هزینه، نامناسب‌تر شده است.

مقایسه ویژگی‌های خانوارهای شهری که به دهک‌های پایین‌تر یا بالاتر انتقال یافته‌اند

وضع فعالیت: سرپرستان خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۷ در دهک‌های ششم، پنجم و چهارم، قرار داشتند و در سال ۱۳۹۹، به دهک‌های بالاتر (هفتم، هشتم، نهم و دهم) انتقال یافته‌اند، ۷۱ درصد آنها شاغل، و سرپرست بیکاری نداشته و ۲۸ درصد سرپرستان آنها دارای درآمد بدون کار بودند. اما خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر (سوم، دوم و یکم) در سال ۱۳۹۹ انتقال یافته‌اند، ۵۲ درصدشان شاغل، ۵ درصد بیکار و ۳۷ درصدشان، دارای درآمد بدون کار بوده‌اند.

در سال ۱۳۹۷، ۶۸ درصد سرپرستان خانوارهای دهک ششم، پنجم و چهارم شاغل، یک درصد بیکار و ۲۹ درصد دارای درآمد بدون کار بوده‌اند و از این خانوارها که در سال ۱۳۹۹، به دهک‌های سوم، چهارم و اول انتقال یافتند، سرپرستان شاغل آنها به ۵۲ درصد کاهش و بیکاران به ۵ درصد و سرپرستان با درآمد بدون کار (بازنشسته و...) به ۳۷ درصد افزایش یافته است.

جدول ۶- میزان انتقال سرپرستان خانوارهای شهری در دهک‌های ششم، پنجم و چهارم درآمد سال ۱۳۹۷، که در سال ۱۳۹۹ به دهک‌های بالاتر (هفتم، هشتم، نهم و دهم) و پایین‌تر (سوم، دوم و اول)، به تفکیک فعالیت. (درصد)

انتقال به دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم ۱۳۹۹	انتقال به دهک‌های سوم، دوم و اول ۱۳۹۹	دهک‌های ششم، پنجم و چهارم ۱۳۹۷	وضع فعالیت سرپرستان
۷۱	۵۲	۶۸	شاغل
.	۵	۱	بیکار
۲۸	۳۷	۲۹	درآمد بدون کار
.	۴	۱	خانه دار

محل فعالیت اصلی و نوع شغل سرپرستان خانوارها

- بیشترین درصد مشاغل و محل فعالیت سرپرستان مزد و حقوق‌بگیری که در سال ۱۳۹۹، به دهک‌های پایین‌تر (سوم، دوم و اول) نسبت به سال ۱۳۹۷ انتقال یافتند، در شغل کارگران ساده (۱۹ درصد) و کارکنان فروشگاه‌ها (۸ درصد) و محل فعالیت آنها بخش ساختمان با ۱۸ درصد، و در غیر مزد و حقوق‌بگیری (مشاغل آزاد)، در رانندگی خود روهای سواری، تاکسی و وانت (۴۱ درصد)، با محل فعالیت در بخش حمل و نقل مسافر (۲۹ درصد) بوده است.
- وضع فعالیت سرپرستان خانوارهایی که نسبت به سال ۱۳۹۷، به دهک‌های بالاتر در سال ۱۳۹۹ قرار گرفتند، در مزد و حقوق‌بگیری بیشترین درصد محل فعالیت آنها در ساخت بنا (۱۲ درصد)، و سازمان‌ها و اداره‌های مرتبط با انتظام بنگاه‌های اقتصادی (۱۰ درصد)، و فعالیت‌های دفاعی (۸ درصد)، بوده است. نوع شغل این سرپرستان در مزد و حقوق‌بگیری امور عمومی، دفتری و اداری (۱۴ درصد) و بیشترین درصد در غیر مزد و حقوق‌بگیری (مشاغل آزاد) مغازه داران و سرپرستان فروشگاه‌ها با ۳۲ درصد بوده است.

تعداد کارکن در خانوارها

خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷ در دهک‌های بالاتر (از ششم، پنجم و چهارم) قرار گرفتند، ۲۴ درصد دارای بیش از یک نفر کارکن و در خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند، فقط ۷ درصد آنها بیش از یک نفر کارکن داشتند. در صورتی که در سال ۱۳۹۷، ۱۱ درصد از اعضای خانوارهای این دهک‌ها بیش از یک نفر کارکن بوده‌اند.

هم‌چنین در سال ۱۳۹۷، ۴۲ درصد از خانوارهای دهک‌های ششم، پنجم و چهارم، بدون عضو کارکن بوده‌اند که در سال ۱۳۹۹، با انتقال به دهک‌های سوم، دوم و اول، تعداد عضو بدون کارکن آنها به ۴۳ درصد، افزایش یافته و خانوارهایی که در سال ۱۳۹۹، به دهک‌های بالاتر انتقال یافتند، تعداد بدون عضو کارکن آنها به ۱۷ درصد، کاهش یافته بود.

جدول ۷- درصد "تعداد کارکن" خانوارهای شهری در دهک‌های ششم، پنجم و چهارم سال ۱۳۹۷، که در سال ۱۳۹۹ به دهک‌های بالاتر (هفتم، هشتم، نهم و دهم) و پایین‌تر (سوم، دوم و اول) انتقال یافته‌اند.

تعداد اعضای کارکن خانوار	دهک‌های ششم، پنجم و چهارم ۱۳۹۷	انتقال به دهک‌های سوم، دوم و اول ۱۳۹۹	انتقال به دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم ۱۳۹۹
۱	۰,۶۴	۰.۵۰	۰.۵۹
۲	۰,۱۱	۰.۰۷	۰.۱۸
۳	۰.۰۱	۰.۰۰	۰.۰۵
۴	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۱
بدون عضو کارکن	۰,۲۳	۰.۴۳	۰.۱۷

تعداد افراد با درآمد، در خانوارها

در خانوارهایی که در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷ در دهک‌های بالاتر قرار گرفته‌اند، به‌طور متوسط دارای ۲ فرد با درآمد، و خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند، ۱,۷ فرد دارای درآمد، داشته‌اند.

جنس سرپرستان خانوار

درصد سرپرستان زن خانوار شهری در دهک‌های ششم، پنجم و چهارم سال ۱۳۹۷، ۷,۰ درصد بوده است که در سال ۱۳۹۹ خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند به ۱۳ درصد افزایش و در خانوارهایی که به دهک‌های بالاتر انتقال یافته به ۵ درصد کاهش یافته بود.

جدول ۸- میزان زنان خانوار در سال ۱۳۹۷، که در سال ۱۳۹۹، به دهک‌های پایین‌تر یا بالاتر انتقال یافتند (درصد)

سال	۱۳۹۷	۱۳۹۹	
دهک	دهک‌های چهارم، پنجم و ششم	انتقال به دهک‌های پایین (اول، دوم و سوم)	انتقال به دهک‌های بالا (هفتم، هشتم، نهم و دهم)
زنان سرپرست خانوار	۷	۱۳	۵

سواد و تحصیلات سرپرستان

۹ درصد از سرپرستان خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۹ به دهک‌های بالاتر (از ششم، پنجم و چهارم) نسبت به سال ۱۳۹۷، انتقال یافتند، و ۱۷ درصد از سرپرستان خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند، از سواد برخوردار نبوده‌اند.

۲۰ درصد تحصیلات سرپرستانی که به دهک‌های بالاتر (از ششم، پنجم و چهارم) در سال ۱۳۹۹ انتقال یافتند، دیپلم به بالا و ۷۱ درصد دیپلم و پایین‌تر از دیپلم بوده و سرپرستانی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند، ۸۰ درصد دیپلم و پایین‌تر از دیپلم و ۴ درصد بالاتر از دیپلم بوده است.

جدول ۹- درصد خانوارهای شهری به تفکیک مدرک تحصیلی سرپرستان که به دهک‌های بالاتر و پایین‌تر از دهک‌های ششم، پنجم و چهارم در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷، قرار گرفتند.

وضعیت مدرک تحصیلی سرپرستان	انتقال به دهک‌های سوم، دوم و اول ۱۳۹۹	انتقال به دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم ۱۳۹۹
ابتدایی / سواد آموزی	۰.۳۲	۰.۲۷
راهنمایی / متوسطه	۰.۲۴	۰.۱۶
متوسطه	۰.۰۲	۰.۰۴
دیپلم و پیش دانشگاهی	۰.۲۰	۰.۲۴
فوق دیپلم کاردانی	۰.۰۱	۰.۰۸
لیسانس / کارشناسی	۰.۰۲	۰.۱۰
کارشناسی ارشد / دکترا حرفه‌ای	۰.۰۱	۰.۰۲
بی سواد	۰.۱۷	۰.۰۹

متوسط سن سرپرستان

متوسط سن سرپرستان خانوارهایی که در سال ۱۳۹۹ به دهک‌های بالاتر از (ششم، پنجم و چهارم) نسبت به سال ۱۳۹۷ انتقال یافته‌اند، ۵۲ سال و خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافته‌اند ۵۴ سال بوده است.

وضع زناشویی سرپرستان

۹۴ درصد سرپرستان خانوارهایی که نسبت به دهک‌های (ششم، پنجم و چهارم) سال ۱۳۹۷، به دهک‌های بالاتر در سال ۱۳۹۹ انتقال یافتند، دارای همسر و ۶ درصد بی همسر بر اثر فوت، و بی همسر بر اثر طلاق وجود نداشته است و در سرپرستان خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر (سوم، دوم و اول) انتقال یافتند ۸۴ درصد آنها دارای همسر، ۱۴ درصد بی همسر بر اثر فوت، و ۲ درصد بی همسر بر اثر طلاق بودند.

خانوارهایی که در سال ۱۳۹۷، در دهک‌های ششم، پنجم و چهارم درآمدی قرارداد شدند و در سال ۱۳۹۹، به دهک‌های پایین‌تر (سوم، دوم و اول) انتقال یافتند، سرپرستان بی همسر بر اثر فوت آنها از ۶ درصد به ۱۴ درصد و سرپرستان بی همسر بر اثر طلاق آنها از ۱ درصد به ۲ درصد افزایش یافته بود.

جدول ۱۰- درصد خانوارهای شهری به تفکیک وضع زناشویی سرپرستان که به دهک‌های بالاتر و پایین‌تر از دهک‌های ششم، پنجم و چهارم در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷، قرار گرفتند.

وضعیت زناشویی سرپرستان	دهک‌های ششم، پنجم و چهارم ۱۳۹۷	انتقال به دهک‌های سوم، دوم و اول ۱۳۹۹	انتقال به دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم ۱۳۹۹
دارای همسر	۰.۹۳	۰.۸۴	۰.۹۴
بی همسر بر اثر فوت	۰.۰۶	۰.۱۴	۰.۰۶
بی همسر بر اثر طلاق	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۰
هرگز ازدواج نکرده	۰.۰۱	۰.۰۰	۰.۰۱

تعداد افراد محصل خانوارها

تعداد افراد محصل در خانوارهایی که به دهک‌های بالاتر در سال ۱۳۹۹، نسبت به سال ۱۳۹۷، انتقال یافتند ۱,۴۹ و تعداد محصلین خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند ۱,۶۰ بوده است.

نحوه تصرف خانوارها

نحوه تصرف مسکن ۷۳ درصد خانوارهایی که در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷ به دهک‌های بالاتر (از ششم، پنجم و چهارم) انتقال یافتند، ملکی و ۲۱ درصد اجاری، اما ۶۳ درصد از خانوارهایی که از دهک‌های ششم، پنجم و چهارم، سال ۱۳۹۷، به دهک‌های سوم، و دوم و اول در سال ۱۳۹۹ انتقال یافتند، نحوه تصرف مسکن آنها، ملکی و ۲۶ درصد اجاری بوده است.

جدول ۱۱- درصد خانوارهای شهری به تفکیک نحوه تصرف مسکن که به دهک‌های بالاتر و پایین‌تر از دهک‌های ششم، پنجم و چهارم در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷، قرار گرفتند.

نحوه تصرف مسکن	انتقال به دهک‌های سوم، دوم و اول ۱۳۹۹	انتقال به دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم ۱۳۹۹
ملکی عرصه و عیان	۰.۶۳	۰.۷۲
ملکی عیان	۰.۰۰	۰.۰۱
اجاری	۰.۱۸	۰.۱۵
رهن	۰.۰۸	۰.۰۶
دربرابخدمت	۰.۰۰	۰.۰۱
رایگان	۰.۱۰	۰.۰۴

امکانات رفاهی خانوارها

۶۴ درصد از خانوارهایی که نسبت به سال ۱۳۹۷، به دهک‌های بالاتر (از ششم، پنجم و چهارم) در سال ۱۳۹۹ انتقال یافتند، دارای خودرو و ۱.۵ درصد از آنها دارای ماشین ظرفشویی بودند، اما خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند، ۴۶ درصد دارای خودرو بودند و هیچ‌کدام ماشین ظرفشویی نداشته‌اند (این دو کالا به عنوان نماینده تمایزدهنده خانوارهای با درآمد کم و زیاد انتخاب شده است).

جدول ۱۲- میزان برخورداری از امکانات منزل خانوارهایی که به دهک‌های بالاتر و پایین‌تر از دهک‌های ششم، پنجم و چهارم در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷، انتقال یافتند (درصد)

امکانات منزل	انتقال به دهک‌های سوم، دوم و اول ۱۳۹۹	انتقال به دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم ۱۳۹۹
خودرو	۴۶	۶۴
ظرف شویی	♦	۱.۵

نتیجه دوم

خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۷ به دهک‌های بالاتر (سطح درآمدی بالاتر) انتقال یافتند، دارای سرپرستان شاغل، تعداد افراد با درآمد و درصد "تعداد افراد کارکن" بیشتر، و خانوارهای انتقال یافته به دهک‌های پایین‌تر (سطح درآمدی پایین‌تر)، از این ویژگی‌ها کمتر برخوردار بوده‌اند. به عبارت دیگر خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند که شاغلین و تعداد اعضای کارکن و دارای "افراد با درآمد"، کمتر داشته‌اند.

خانوارهای شهری که در سال ۱۳۹۹ در دهک‌های پایین‌تر (درآمد کمتر) نسبت به سال ۱۳۹۷ قرار داشتند، از زنان سرپرست خانوار بیشتر، دارای سن سرپرست بالاتر، بی همسر بر اثر فوت و طلاق، و تعداد محصلان بیشتر و میزان باسوادی کمتر و تحصیلات سرپرستان دیپلم و دیپلم به پایین و درصد تصرف مسکن اجاری بیشتر و از امکانات رفاهی کمتری برخوردار بوده‌اند. به عبارت دیگر خانوارهایی که به دهک‌های پایین‌تر انتقال یافتند که از زنان سرپرست خانوار بیشتر، سطح تحصیلی پایین‌تر و مسکن اجاری و بازنشستگی و سرپرستان با سنین بالاتر برخوردار بودند و درصد بیشتر سرپرستان آنها در مشاغل کارگران ساده بخش ساختمان، و در غیر مزد و حقوق‌گیری در مشاغل رانندگی سواری، وانت و تاکسی بوده‌اند.

جدول ۱۳- خانوارهای انتقال یافته هر دهک وزنی درآمدی شهری سال ۱۳۹۷، به دهک های درآمدی سال ۱۳۹۸، (درصد)

دهک های سال ۱۳۹۷	دهک های سال ۱۳۹۸										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۱	۰	۰	۱	۲	۷	۱۰	۱	۲۲	۵۶	۱۰۰
۹	۱	۰	۵	۱	۳	۶	۱۳	۱۹	۳۷	۱۵	۱۰۰
۸	۱	۲	۲	۳	۱۱	۶	۲۰	۲۶	۲۲	۹	۱۰۰
۷	۱	۱	۵	۵	۱۱	۲۳	۲۳	۲۱	۶	۳	۱۰۰
۶	۳	۴	۵	۱۳	۱۸	۲۶	۱۴	۱۱	۶	۱	۱۰۰
۵	۴	۴	۱۲	۲۲	۲۱	۱۴	۱۳	۵	۴	۰	۱۰۰
۴	۶	۱۱	۱۹	۲۶	۱۹	۱۰	۴	۵	۱	۰	۱۰۰
۳	۷	۲۰	۲۰	۲۱	۱۲	۷	۱	۲	۱	۰	۱۰۰
۲	۲۵	۳۴	۲۰	۱۰	۵	۳	۲	۱	۰	۱	۱۰۰
۱	۷۲	۱۵	۸	۱	۱	۲	۰	۰	۰	۱	۱۰۰

جدول ۱۴- درصد خانوارهای انتقال یافته هر دهک وزنی درآمدی شهری سال ۱۳۹۷، به دهک های سال ۱۳۹۹، (درصد)

دهک های درآمدی سال ۱۳۹۷	دهک های درآمدی سال ۱۳۹۹										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۱	۰	۱	۰	۱	۲	۴	۱۳	۱۴	۶۲	۱۰۰
۹	۰	۱	۳	۵	۷	۷	۱۰	۲۴	۲۵	۱۶	۱۰۰
۸	۰	۳	۷	۵	۸	۱۱	۱۴	۲۴	۲۲	۶	۱۰۰
۷	۳	۲	۵	۸	۹	۱۶	۲۴	۲۴	۷	۳	۱۰۰
۶	۲	۷	۱۴	۱۵	۱۳	۱۵	۱۵	۱۰	۷	۲	۱۰۰
۵	۴	۶	۱۴	۱۹	۱۶	۱۲	۷	۱۲	۱۰	۱	۱۰۰
۴	۴	۱۳	۱۸	۲۴	۲۲	۹	۴	۴	۳	۰	۱۰۰
۳	۶	۲۷	۲۰	۱۵	۱۰	۱۰	۵	۵	۳	۰	۱۰۰
۲	۲۰	۲۹	۲۵	۱۱	۳	۵	۳	۱	۲	۱	۱۰۰
۱	۶۶	۱۴	۵	۷	۳	۳	۱	۱	۰	۰	۱۰۰

جدول ۱۵- درصد خانوارهای انتقال یافته هردهک وزنی هزینه شهری سال ۱۳۹۷، به دهک های هزینه سال ۱۳۹۸، (درصد)

دهک های هزینه سال ۱۳۹۷	دهک های هزینه سال ۱۳۹۸										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۰	۱	۳	۱	۳	۵	۱۳	۱۱	۱۵	۴۸	۱۰۰
۹	۰	۰	۳	۴	۶	۱۰	۱۰	۲۷	۲۰	۱۹	۱۰۰
۸	۰	۳	۳	۹	۷	۱۴	۱۲	۱۸	۲۰	۱۴	۱۰۰
۷	۱	۳	۶	۱۱	۱۵	۱۶	۲۰	۱۴	۱۳	۲	۱۰۰
۶	۳	۷	۹	۱۱	۲۶	۱۲	۱۶	۸	۷	۱	۱۰۰
۵	۵	۱۲	۱۷	۱۷	۱۷	۱۳	۹	۵	۴	۲	۱۰۰
۴	۸	۱۱	۱۷	۲۳	۱۴	۱۶	۶	۱	۲	۱	۱۰۰
۳	۱۱	۲۳	۲۰	۱۷	۱۵	۴	۴	۳	۱	۲	۱۰۰
۲	۱۸	۳۱	۱۷	۱۶	۶	۶	۴	۱	۱	۰	۱۰۰
۱	۶۲	۱۹	۹	۳	۳	۱	۰	۰	۰	۱	۱۰۰

جدول ۱۶- درصد خانوارهای انتقال یافته هردهک وزنی هزینه شهری سال ۱۳۹۷، به دهک های هزینه سال ۱۳۹۹، (درصد)

دهک های هزینه سال ۱۳۹۷	دهک های هزینه سال ۱۳۹۹										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۰	۰	۲	۱	۸	۳	۷	۱۴	۲۰	۴۶	۱۰۰
۹	۰	۱	۴	۴	۸	۷	۱۹	۲۳	۲۰	۱۴	۱۰۰
۸	۲	۲	۴	۶	۸	۱۵	۱۶	۲۳	۱۷	۶	۱۰۰
۷	۲	۳	۵	۱۲	۱۳	۱۴	۲۱	۱۶	۹	۷	۱۰۰
۶	۲	۷	۸	۱۴	۱۸	۱۳	۱۵	۱۵	۷	۲	۱۰۰
۵	۷	۱۰	۱۱	۱۷	۱۹	۱۲	۱۲	۵	۵	۲	۱۰۰
۴	۶	۱۱	۱۶	۱۵	۱۷	۱۴	۱۲	۶	۱	۲	۱۰۰
۳	۹	۱۹	۱۷	۱۵	۱۳	۱۲	۵	۳	۳	۳	۱۰۰
۲	۲۰	۳۰	۱۶	۱۵	۱۰	۳	۲	۲	۳	۳	۱۰۰
۱	۵۵	۲۲	۱۲	۵	۳	۱	۰	۲	۱	۰	۱۰۰

جدول ۱۷- خانوارهای انتقال یافته هردهک وزنی درآمدی روستایی سال ۱۳۹۷، به دهک های سال ۱۳۹۸، (درصد)

دهک های درآمدی سال ۱۳۹۷	دهک های درآمدی سال ۱۳۹۸										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۱	۰	۲	۱	۴	۵	۴	۱۰	۲۱	۵۲	۱۰۰
۹	۲	۲	۲	۳	۵	۷	۷	۲۸	۲۲	۲۲	۱۰۰
۸	۱	۳	۵	۵	۹	۷	۱۶	۲۴	۲۰	۱۰	۱۰۰
۷	۲	۱	۴	۱۰	۸	۱۴	۲۹	۱۶	۹	۶	۱۰۰
۶	۲	۵	۸	۹	۱۹	۲۳	۱۶	۱۲	۴	۳	۱۰۰
۵	۲	۶	۱۱	۱۵	۲۰	۲۱	۸	۸	۷	۲	۱۰۰
۴	۴	۹	۱۸	۲۶	۱۷	۱۰	۷	۳	۳	۳	۱۰۰
۳	۲	۲۲	۳۰	۲۰	۸	۷	۵	۳	۲	۲	۱۰۰
۲	۱۷	۳۷	۲۰	۷	۸	۳	۴	۲	۱	۱	۱۰۰
۱	۶۹	۲۲	۳	۱	۱	۳	۰	۱	۱	۰	۱۰۰

جدول ۱۸- خانوارهای انتقال یافته هردهک وزنی درآمدی روستایی سال ۱۳۹۷، به دهک های سال ۱۳۹۹، (درصد)

دهک های درآمدی سال ۱۳۹۷	دهک های درآمدی سال ۱۳۹۹										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۱	۱	۱	۴	۴	۴	۸	۱۱	۱۹	۴۷	۱۰۰
۹	۲	۵	۴	۳	۷	۷	۱۳	۲۱	۲۵	۱۵	۱۰۰
۸	۱	۴	۵	۴	۹	۱۴	۱۵	۱۹	۲۰	۹	۱۰۰
۷	۲	۵	۵	۸	۱۵	۱۷	۱۶	۱۲	۱۳	۷	۱۰۰
۶	۲	۵	۶	۱۳	۲۴	۱۷	۱۰	۱۲	۵	۶	۱۰۰
۵	۳	۹	۱۲	۱۵	۱۶	۱۶	۱۴	۸	۴	۲	۱۰۰
۴	۶	۱۱	۱۶	۱۸	۱۷	۱۱	۹	۶	۴	۱	۱۰۰
۳	۴	۲۲	۲۷	۱۷	۸	۱۰	۴	۴	۲	۱	۱۰۰
۲	۲۱	۲۷	۱۹	۱۳	۴	۵	۳	۳	۱	۴	۱۰۰
۱	۶۱	۲۲	۵	۳	۲	۱	۳	۱	۱	۱	۱۰۰

جدول ۱۹- درصد خانوارهای انتقال یافته هردهک وزنی هزینه روستایی سال ۱۳۹۷، به دهک های سال ۱۳۹۸

دهک های هزینه سال ۱۳۹۷	دهک های هزینه سال ۱۳۹۸										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۷	۰,۱۳	۰,۱۰	۰,۱۸	۰,۴۲	۱۰۰
۹	۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۶	۰,۰۷	۰,۱۰	۰,۰۹	۰,۲۱	۰,۱۸	۰,۲۲	۱۰۰
۸	۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۴	۰,۰۹	۰,۰۹	۰,۱۱	۰,۱۴	۰,۲۱	۰,۱۹	۰,۱۱	۱۰۰
۷	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۷	۰,۱۰	۰,۱۱	۰,۱۸	۰,۱۸	۰,۱۵	۰,۱۲	۰,۰۵	۱۰۰
۶	۰,۰۱	۰,۰۳	۰,۰۸	۰,۱۲	۰,۱۳	۰,۱۹	۰,۱۸	۰,۱۳	۰,۰۸	۰,۰۵	۱۰۰
۵	۰,۰۱	۰,۰۹	۰,۱۲	۰,۱۴	۰,۱۶	۰,۱۵	۰,۱۱	۰,۰۷	۰,۱۱	۰,۰۴	۱۰۰
۴	۰,۰۴	۰,۰۸	۰,۱۵	۰,۲۰	۰,۱۷	۰,۱۳	۰,۰۹	۰,۰۶	۰,۰۵	۰,۰۲	۱۰۰
۳	۰,۰۸	۰,۱۷	۰,۲۳	۰,۱۸	۰,۱۲	۰,۰۸	۰,۰۶	۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۲	۱۰۰
۲	۰,۱۶	۰,۲۹	۰,۲۶	۰,۰۸	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۳	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۱	۱۰۰
۱	۰,۶۸	۰,۲۰	۰,۰۵	۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۰	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۰	۰,۰۱	۱۰۰

جدول ۲۰- درصد خانوارهای انتقال یافته هردهک وزنی هزینه روستایی سال ۱۳۹۷، به دهک های سال ۱۳۹۹

دهک های هزینه سال ۱۳۹۷	دهک های هزینه سال ۱۳۹۹										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	کل
۱۰	۰,۰۱	۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۸	۰,۱۰	۰,۱۹	۰,۱۹	۰,۳۰	۱۰۰
۹	۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۶	۰,۱۰	۰,۰۷	۰,۱۱	۰,۱۴	۰,۲۶	۰,۱۹	۱۰۰
۸	۰,۰۲	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۱۰	۰,۱۰	۰,۱۲	۰,۱۸	۰,۱۴	۰,۱۴	۰,۱۴	۱۰۰
۷	۰,۰۲	۰,۰۴	۰,۰۹	۰,۰۹	۰,۱۲	۰,۱۲	۰,۱۶	۰,۱۵	۰,۱۲	۰,۱۰	۱۰۰
۶	۰,۰۳	۰,۰۷	۰,۰۸	۰,۰۷	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۱۶	۰,۱۶	۰,۱۰	۰,۰۵	۱۰۰
۵	۰,۰۲	۰,۰۸	۰,۱۴	۰,۱۹	۰,۱۳	۰,۱۳	۰,۱۵	۰,۰۶	۰,۰۷	۰,۰۳	۱۰۰
۴	۰,۰۴	۰,۰۹	۰,۱۵	۰,۱۹	۰,۱۵	۰,۱۴	۰,۱۰	۰,۰۶	۰,۰۵	۰,۰۳	۱۰۰
۳	۰,۰۵	۰,۲۱	۰,۲۶	۰,۱۴	۰,۱۲	۰,۱۳	۰,۰۲	۰,۰۴	۰,۰۲	۰,۰۱	۱۰۰
۲	۰,۱۸	۰,۲۹	۰,۲۰	۰,۱۳	۰,۰۷	۰,۰۶	۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۱	۱۰۰
۱	۰,۵۸	۰,۲۳	۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۳	۰,۰۱	۰,۰۰	۰,۰۱	۰,۰۱	۱۰۰

جدول ۲۱- نرخ تورم ۱۲ ماهه شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی کل خانوارهای کشور بر حسب دهک های هزینه ای ۱۳۹۵=۱۰۰

دوره زمانی (سال)	دهک اول	دهک دوم	دهک سوم	دهک چهارم	دهک پنجم	دهک ششم	دهک هفتم	دهک هشتم	دهک نهم	دهک دهم
۱۳۹۷	۲۵,۹	۲۶,۹	۲۷,۱	۲۷,۱	۲۷,۱	۲۷,۱	۲۷,۷	۲۷,۸	۲۸,۱	۲۸,۹
۱۳۹۸	۳۳,۹	۳۴,۶	۳۴,۶	۳۴,۷	۳۴,۸	۳۴,۷	۳۵,۰	۳۵,۲	۳۵,۶	۳۶,۶
۱۳۹۹	۳۴,۶	۳۵,۲	۳۵,۲	۳۵,۱	۳۵,۲	۳۵,۴	۳۶,۴	۳۷,۱	۳۹,۲	۴۳,۵

مراجع

[۱]- مرکز آمار ایران، طرح آماری هزینه و درآمد خانوار ۱۳۹۷-۱۳۹۹

[۲]- مرکز آمار ایران، نرخ تورم دوازده ماهه شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی کل خانوارهای کشور بر حسب دهک های هزینه ای در گروه های اختصاصی، ۱۳۹۹

[۳]- پیمان، سید حسین، مقایسه چند ویژگی اجتماعی - اقتصادی خانوارهای فقیر و غیر فقیر، نشریه جمعیت، شماره ۵۷ و ۵۸، پاییز و زمستان ۱۳۸۵.